

BES^eDA

E L E K T R O N S K A K N J I G A

Josip Jurčič

Telečja pečenka

O M N I B U S

BES^eDA

Josip Jurčič

TELEČJA PEČENKA

To izdajo pripravil

Franko Luin

franko@omnibus.se

ISBN 91-7301-035-9

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

OBRAZ IZ NAŠEGA MESTNEGA ŽIVLJENJA

I

Gospod Bitič je stanoval že mnogo let v majhni izbi v hiši mestnega mesarja Kriva. Njegov posel je bil najlažji ali najtežji na tem svetu, kakor že hočemo soditi: Bitič namreč ni imel zaboga ničesar drugega opraviti, nego prazen čas poratiti, ki je od jutra, ko iz ženske rojeni slabi človek slabe volje iz postelje zleze, pa do večera, ko mrmraje zopet v posteljo leze. In Bitič je spaval kakor polh, spaval od zgodaj do poznega. To je bilo morda krivo (vsaj eskulapi tako govore), da je Bitič vedno čemerren, nezadovoljen, kisel obraz po mestnih ulicah nosil, kadar se je »prsi ven, trebuh noter« soldaški pokonci sklonjen, roke pod hrbtom držeč, šetat hodil, korake broječ počasi, počasi, kakor se človeku spodobi, ki nima nobenega dela.

Ta kisli obraz, rastoč iz vratu, z belo ruto mnogo ovitega, in čepeč pod velikim, precēj zbeganim in menda večkrat posedenim in zmečkanim vehastim klobukom, katerega oglavje je smelo rastlo v vzvišen špiček; ta kisli obraz z upalim licem, dolgim nosom in malo, zmršeno brado je nosil v kavarno, kjer je stal cele ure poleg biljarda ali poleg kartne mize, igralcem napotje, točajem izogibek, kartačem neljub »majer«; ta kisli obraz je nosil tudi vsak dan v krčmo k staremu Zeleniku — vendar, ne! tu v krčmi je ginila njegova čemernost, njegov obraz se je tu jasn timer.

A treba, da vas prej natančneje z možem seznanim, preden povem vzrok njegove edine zadovoljnosti.

Bitič je bil penzioniran »oficir«. Ker je bil že okoli petdeset let star in že jako dolgo v mestu, ne dá se izvedeti, pod katerim slavnim generalom je služil in kako. Kdor je njegovo suho, malo postavo ogledal, imel bi ga bil pač prej za kakega starega advokatskega pisarja ali davkarskega uradnika, kajti njegov osebni videz ni bil nikakor marcialen. Ali kar je, to je, on je bil penzioniran oficir, in sicer že davno penzioniran. Njegovo dostojanstvo v slavni cesarski vojski gotovo ni bilo veliko, kajti pri kasi je potegoval prav malo več nego trideset forintov na mesec. Sploh se o njegovi prošlosti ni mnogo znalo.

S tem pičlim dohodkom je baje prejšnje čase dolgo izhajal, ne da bi krajcarja dolga imel in ne da bi bila njegova večkrat okoli ovita zavrtnica kdaj bolj ali manj bela kot v zadnjih časih, ko so ljudje pravili, da je nekje podedoval prilično veliko vsoto novcev, kar se je na tem poznalo, da si je kupil novo zimsko suknjo, da njegovi čevlji niso več tako brez šuma po mestnem tlaku stopali in da je hodil ne samo zvečer, nego tudi opoldne v krčmo k staremu Zeleniku, dà, poznalo se je celo po tem, da je več večerjal in nekaj polmaseljcev več vina popival nego prej.

Pri starem Zeleniku je imel svoj stol. Bog varuj in joj kletarici in krčmarju, ako bi se bil, preden je on prišel, kdo drug usedel zvečer tja, kjer je »havptman« Bitič posajal neimenljivi del svojega telesa.

Kadar je pozimi ura udarila šest — punktum šest! — odprla so se vrata in Bitič je počasi vstopil, ne pogledal ni na desno ni na levo, klobuka ne snel prej, nego je do svoje mize prišel,

in nikogar pozdravil, tudi ako je bila vsa nizka, starokrčemska izba z ukajenim obokanim stropom dolbkom polna. Da pa vsak večer pride, v burji in nevihti kakor ob vedrem vremenu, na to se je smelo priseči.

Tu v krčmo prišedši, je obešal »stotnik« svojo vrhno suktnjo na klin, potem nekaj v papirje zavitega iz žepa poiskal, to na mizo del, stol z žepnim robcem prahu otepel in počasno sel. Ali njegov obraz je bil še zmerom kisel, tudi še, ko mu je lepa kletarica, katere niti pogledal ni (kar ga bode pri sovražnikih žensk gotovo prikupilo), vina in vode prinesla. Pil je en požir, odstokal se, potem začel razvijati v papirje zavito stvar. Prišli so na dan rezki salame ali kak finejši sir. S tekom je to zaužil, časi pa časi primakoval si grlo; ali obraz se mu ni zvedril niti ni govoril z ljudmi, če so pri isti mizi sedeli.

Ko je ura bila sedem, prinesla mu je kletarica *telečje pečenke!* Lepa porcija, lepo opečena, rumena; in duh udarja prijetno v nos in golt. To je »stotniku« pogodu! Zdaj se mu obraz razsveti, oči zadovoljno gledajo na krožnik, roke polagano razvijajo servieto, katero zna Bitič tako obvezati okoli vratu, da dva uhlja gledata zadaj na straneh kvišku, tako da se baš vidi, kakor da bi gospod stotnik imel štiri ušesa, in sicer dve daljši nego dve. Potem kadečo se, rumeno pečenko bliže pomakne in jo pogumno nasadi na vilice.

Nos gospoda stotnika se približa mizi, od mize pak se porcija na vilicah približa nosu, obadva prideta v sicer ne posebno estetičen dotik, a samo za hip, kajti z zadovoljstvom se vrne stotnikov obraz v prejšnji ravni položaj. Zdaj poje nož po krožniku. Zanimivo je gledati to lice, na katerem se pozna, da stotnikovi zobje in čeljusti že nimajo več zapriseženih osnovnih ustanov, a da z veseljem še službo opravljajo. Ali lice

je vedro, malo oko bistro, zdaj je gospod Bitič srečen videti, kakor je srečen mladenič, čigar čisto srce je čiste ljubezni polno, ko prvič poljublja nedolžno — trepetajočo nevesto.

Tako je bila telečja pečenka edino, kar je Bitiča na tem svetu veselilo, edina sladost njegovega življenja!

Filozofični slaninar in prodajalec klobas gospod Jugec, kateri je vsak večer pri sosednji mizi sedel, razkladal je včasih, kadar je Bitič ob udarcu desete ure napasen in zadovoljen krčmo zapustil, svojim poslušalcem prav psihologično, zakaj se »stotnik« tako veseli svoje telečje pečenke. »Prej, dokler je bil stotnik ubog in samo na svojo penzijo navezan,« govoril je Jugec, »ni mogel pošteno zajtrkovati niti obedovati. Jedel je samo zvečer, samo svojo telečjo pečenko, prinašal torej velik apetit s seboj. Kadar se pa človek navadi kaj ljubiti, ljubi to tudi kasneje, ko mu že ni treba tako. Tu pomaga domišljija, spomin.«

Tako je bilo z Bitičem dolgo, več let — — — ko naposled odurna roka neizprosljive usode stegne svoje neusmiljene prste in pretrga Bitiču vse to veselje z življenjem.

II

Kakor vsi penzionirani vojaki, bil je tudi Bitič velik nemškutar. »Jaz sem tudi rojen Slovan.« Kadar je Bitič to izgovoril, tačas si smel v svesti biti, da bode pripovedoval, kako bi najbolje bilo, vse te slovenske, češke, hrvatske rogovileže in motoboreže, šuntarje in puntarje kar pozapreti, povesiti, postreljati.

Tako je tudi nekega večera, to seve stoprv po telečji pečenki, malo poljutil se na svoje slovenske rojake, ki zdaj »noré«. Neki mlad človek izmed one vrste ljudi, ki radi v krčmah kako sulico za domovino zlomijo, ga je zavračal. To je Bitiča jezilo, tem bolj, ker že vobče mladih ljudi, »ki nič ne vedo, nič niso izkušali, a hočejo povsod nos vtikati«, ni mogel trpeti. Da bi si jezo ohladil in pa — e, saj veste zakaj — mora Bitič iti iz izbe za čas ven. Tu ga usoda zaleti.

Na hodnik ven se je moralo iti mimo kuhinje. Le-ta je bila navadno zaprta; Bitič se je za vse na svetu premalo pečal, da bi bil prej kdaj v kuhinjo pogledal. Danes so bila slučajno vrata na stežaj odprta, ko je Bitič iz sobe stopil; in bog ga vedi, kaka muha ga je prijela, da je obstal in pogledal v kuhinjo.

Tam je na ognjišču cvrčalo, kipelo in kadilo se iz ponev in lončičev, da je bilo na prvi vid zanimivo. Ali kuharica! Ta stara, debela, grda baba njegovo pečenko pripravlja? Nekoliko las, na pol sivih, ji izpod glavače gleda; umazan, krvav in sajast zastor ima predpasan! In glej, baš jemlje telečje meso z

žeblja, neokusno, z obema rokama in — cmokne ga na plošč; niti obrisan ni! In sekira, s katero meso seka, ni niti očedena! In mačka, najgnusnejša žival Bitiču, skoči v tem hipu na okno tik poleg pečenke, kuharica je niti ne podi proč!

»Fej te bodi!« zavpije stotnik. Medlo mu je bilo pred očmi. Tako se torej njegova pečenka pripravlja!

Kakor je sveti Peter ven šel, šel je Bitič ven, ali ni se milo zjokal zunaj kakor sveti Peter, pač pa se mu je nekaj prigodilo, zaradi česar je prišel bled ko zid v sobo nazaj, klobuk vzel in suknjo, nobenega odgovora dal in odšel.

»Fej te bodi!« mrmral je po potu domov in zima ga je stresala.

Celo noč ni spal, proti jutru je zadremal, ali imel je hude sanje.

Od tistega večera ni bilo Bitiča več videti na davno navadnem stolu pri Zeleniku. Zahajal je v druge gostilnice, v največje in srednje, ali nikjer ni dolgo ostal, nikjer ni imel prejšnjega teka, nikjer zaupanja. Telečje pečenke ga ni videl nihče več jesti, pač pak je rad jel kaj celega, kaj takega, kar si človek sam pripravlja.

Ali to mu ni teknilo. Sušil se je in slabel je. Čemerni in kisli obraz je še bolj očemerel in se skisal. Sam sebi je bil neznošen.

V tej zadregi si je kupil kuharske bukve in sploh knjig o kemični sestavi jedil in o njih racionalnem pripravljanju. To ga je navelo, kupiti si umetelen železen lonec novejša iznajdbe, da bi si kuhal sam. Dva dni je poskušal, zjutraj sam po meso hodil tja, kjer ga je najlepša mesarica prodajala, sam varil in cmaril. Prvi dan je imela jed čuden duh, drugi dan je

bila preslana, tretji dan — je Bitič dobil sitno želodčno bolezen! Za božji čas, kaj početi?

To svojo težavo je Bitič potožil naposled enemu svojih tovarišev. Ni imel sicer navade pritoževati se, sosebno ne o sam sebi. Torej je bil ta slučaj nekaj izredno nenavadnega in njegov tovariš, tudi star samec, a bolj jovialne vrste — se je smejal.

»Oženi se, oženi se!« vpil mu je in se zopet krohotal. »Čemu čepiš na novcih, čemu ješ po gostilnicah, čemu si še močan mož, vzemi si snažno, čedno, lepo, čisto gospodinjo in zopet boš jedel lepo pečenko in čisto.«

Bitič je oči zveržil in svojega prijatelja hudo pogledal. Oženiti se! To se mu je smešno zdelo, vsaj javno in glasno je prijatelju rekel, da je »smešno«.

A ko je šel domov, gledal je v tla in zmerom mu je prijatelj sveto po ušesih brenčal: »Oženi se! Oženi se!«

In ko bi hotel — kako, kje, koga? I — i!

To sicer res ni dosti prida življenje, če mora človek za vse, za vsako postrežbo vse plačevati. In v krčmi plačevati, pa še nesnago in nečistost uživati, fej!

III

Misel, oženiti se, katera je že toliko pametnim in nerazumnim v glavo prišla in že tolikokrat s preudarkom ali brez preudarka izvedena bila, kolikor je nesrečnih in srečnih zakonskih ljudi bilo in jih je — utrdila se je tudi Bitiču v glavi kot edina rešitev. Če je reč bolj in bolj premišljal, bolj mu je ugajala in kar škoda se mu je zdelo, da prej ni tega sklepa storil in izvršil, ko je bil še mlajši. Sicer se pa sam sebi nikakor ni vdal, da bi star bil, a drugim ljudem še manj, ker ni nikogar za svet vprašal.

»Lepa, bogata, dobrosrčna, izobražena« in bogve kake so še lastnosti, katere zahtevajo oni, ki nimajo drugega posla, nego iskati neveste. Moj penzionirani znanec vseh teh lastnosti ni terjal. »Dobra kuharica, čedna in mlada, ter dobra postrežnica,« to bi bilo vse, kar bi bil rad. Koliko jih nosi zemlja, ki imajo te lepe lastnosti v izobilju in ki niso niti toliko po mladezni hrepeneče, kadar jim Himen migne, da bi bile i Bitiča vzele in mu pred poroko obečale peči pečenko po najboljšem okusu. Ali Bitič ni imel znanstva in vobče si pomagati ni znal, kje in kako dobiti, po čemer je želeti začel, čim bolj si je o koristnosti stvari glavo belil.

A nekaterim ljudem bog srečo dá ob pravem času, akoravno jim je ni bil že v zibel položil. Tudi Bitiču je pomagal slučaj, da se mu je upanje zasvetilo, lepo upanje!

Baš v tem času je bil njegov hišni gospodar, mesar Kriv, iz službe dal svojo staro hišno in dobil novo.

Ta je bila mlada, lepa, skakala je iz sobe v sobo, po stopnicah gor, po stopnicah dol, da so ji veselo ključi v žepu žvenkljali, da so ji goste rumene kite las okoli lepega vratu opletale. In pela je pesmi, nabrane od vseh vetrov: zdaj o »mili lunici«, zdaj o »moji ljubici« ali »ljubčku mojem«, zdaj »kje dom je moj«, zdaj Garibaldijevo himno, h kateri teksta ni znala, zdaj zopet nemško študentovsko o »pijani luni« ali »knezu Tornu«; in kadar je pesmi zmanjkalo, nabrala je rdeče ustne v čuden, a poljubiljiv čop in zažvižgala si katero, baš ne slabše kakor mlad voznik na veliki cesti, kadar je pod klanecem kola odvril, klobuk na uho namaknil in vesel poleg konjičev korači po cesti, prek travnikov zelenih. In kadar je utegnila doli spodaj na veliki prag stopiti za trenutek in pogledati, z delavno roko na kolk naslonjeno, da so mimogredoči občudovatelji lepe ženske rasti ukradene poglede metali na okrogle bele lakti, rastoče iz kratkega rokava — ej! kako so ogledovale njene iskre oči po svetu, kakor bi hotele reči: »Kaj pa ti veljaš, lepi beli svet, jaz te kupim, en poljub dam zate, pa si moj!«

»Ta bi bila!« rekel je Bitič — a to je rekel samo sam pri sebi.

Ali kako se seznaniti ž njo? To bi bilo za vsakogar lahko, za njega ni bilo. Vsak dan je hodila bogve kolikokrat mimo njegovih dveri, srečaval jo je na stopnicah, iz svoje sobe jo je čul vsako jutro v sosednji gospodarjevi peti, kadar je pospravljala. Ali kako jo ogovoriti, da bode »spodobno«? To je bila težava.

Bitič se z ženstvom ni pečal prej, to smo že rekli. Kako je v svoji mladosti delal, kako zlasti je izhajal pri vojaki, le-teh

naglavnih deležnikih ženskega čisla: o tem vlada za pripovednika te povesti in za njegove vire nepredirljiva temota, ne dá se torej čisto nič povedati. Poznali smo ga samo v njegovi priletnosti in v tej je bil glede vseh ženskih alotrij soliden in pameten kakor menih, to stoji, kakor ko bi notar potrdil.

Torej je naravno, da ni mogel začeti tako brž, kakor bi rad. Vendar se je vestno in hrabro pripravljaj. Da se je z novo obleko, s česanjem las itd. pomladil, kolikor se je dalo, tega bi ne bilo treba niti omenjati, ker baje večina kandidatov sv. zakonskega jarma tako ravna. Omembe je menda bolj vredno, da si je prizadeval svoj čemerni obraz odložiti in prijazen (kadar je njo srečal: smehljajoč) obraz natakiniti; istotako, da je več stvari nakupil, katere bi njej podaril. Res neki nemški pisatelj pravi, da se lepi ženski ne sme drugega pokloniti nego cukrnine, rožic ali kvečjemu še knjig — a Bitič se te zapovedi ni mogel držati, ker je poznal ni. Tudi ga lahko oprostimo, da je grobejše in praktičnejše reči skupljeval, ako vzamemo, da se morda hišne vobče ne kapricirajo samo na cukrnino in rožice; knjig niti omeniti ni treba.

Ko je bil pripravljen, ni se še zmerom ponudila prilika v delo stopiti.

In tak čas, ko se nekaj hoče, a se ne more, ko bi se nekaj rado, a se neče, ki je lahko in težko doseči tak čas človeka vzbuni. Tudi Bitiču je bilo tako. Naenkrat je pozabil vzrok, pečenko, kuharico, vse, samo namen je imel pred očmi; rad, neizmerno rad bi bil dobil ono lepo, veselo igračico ali stvarco.

Česar je srce polno, usta govoré. Izpregovorila so naposled tudi Bitičeva, in sicer zjutraj ali popoldne, kadar je kje na hodniku bila. Dolgo dni sta se zmenila s hišno: ali je lep dan,

ali ni lep dan. A dalje med njima ni moglo priti v razgovoru. Stari »stotnik« je imel vselej grlo zadržneno. Kadar je bil sam in malo slabe volje, misliti si je upal, da je deklina pravzaprav neumna. Zakaj ne vidi, zakaj ne ve, čemu jo ogovarjam, čemu — ? Naj bi k meni prišla, potem bi ji rekel: na, tu imaš, vzemi!

In ko je nekoč zopet tako premišljeval, pride mu srečna misel, kar naenkrat — po vsem poseči, naravnost do konca priti.

IV

Sicer je Bitič že dolgo let stanoval v mesarjevi hiši, točno vsak mesec na prvi dan sam in osebno v roki nesel svojo mesečno plačo za stanovanje in postrežbo gospodinji mesarici izročat, ali kljub temu ni bil znan niti z gospodarjem niti z gospodinjo. Z nobenim ni govoril več, nego je trebalo za posel. Minilo je po cel mesec, da jih ni niti ogovoril. V tem je bil aristokrat in je mislil, da imajo ljudje največ respekta pred človekom, ako jih zanemarja.

Zdaj je bil trenutek tu, ko mu je bilo žal, da se ni sprijateljil z gospodinjo. Ona ima oblast čez svojo hišno, ona ji lahko ukaže, da se mora močiti, in tako odpade sitni posel, da bi on sam moral z deklino govoriti. A je tudi spodobno in pravično, da ženska sama pride in ne da bi jo mož, kakor je on bil, tekar šele prositi moral. To delajo mlada zijala, ki imajo preveč besedi. Saj je že v svetem pismu o ženski zapisano, da bode vse zapustila in za možem hodila.

Tako je Bitič temeljito stvar preudaril in nekega popoldne dal poročiti gospodinji, naj pride k njemu v njegovo sobo.

Debela mati mesarica Krivka se je s čudom začudila tej prošnji. Hitro je — radovedna, kakor so vse priletne majke — vstala s svojega stola v mesnici in šla v Bitičevo sobo, kjer ni bila nikdar, kakor kadar je dekla na vsake kvatre tla umivati imela, ob kakršnem času pa Bitiča doma ni bilo. Mislila je, da

ima gospod »stotnik« gotovo kako veliko pritožbo zaradi postrežbe.

V njegovo sobo prišedši, morala je sesti na zofo. Bitiču se je videlo, da ne ve, kako bi začel. Žena ga torej jame izpraševati, kako je s tem in onim zadovoljen. Bitič je bil z vsem neizmerno kontent: dekla je pridna, šum v hiši ga nič ne moti, postrežba je izvrstna, postelja dobra, ob kratkem, boljšega in ugodnejšega stanovanja ni iskati, nego je to njegovo.

Krivka je že mislila, da ji je stotnik hotel samo to povedati in, ker je imela opravkov mnogo, hotela je oditi. Zdajci je Bitič moral govoriti. Reče tedaj, da ji ima nekaj povedati, za pomoč prositi jo, kar pa težko izgovori. Mesarica misli, da je morda v denarni zadregi, da bi rad naposodo prosil. Reče torej hitro in z veliko prijaznostjo:

»O, gospod stotnik, ne sramujte se, kolikor hočete vam posodim, če ste v zadregi. Kolikor hočete, samo imenujte vsoto. Tak natančen mož, kakor ste vi, pri nas dobi vedno. Hvala bogu, imamo zmerom denarja v rokah. Takoj vam prinesem.«

Bitič zardi v lice, naglo vstane s stola in se z obema rokama brani: »Ne, ne, ne; tega ne potrebujem; imam, imam.« Rekši, dirja naravnost k miznici, odklene predal in razkazuje ženi svoje novce in denarne papirje.

Zdaj bi bila na ženi vrsta sramovati se, pa ni utegnila, ker čuditi se je zopet morala. Da je gospod Bitič po nekom precēj premoženja podedoval, kar je v njeni hiši na stanovanju, to je čutila, ali da je tako bogat, tega ni slutila. »Za božji čas, in vse to pustite tako hranjeno in ne da bi uživali, ne da bi bolje živeli! Za koga hranite? Ne zamerite, gospod! Otrok nimate, žene nimate...«

»To je, to je, to je,« vzdikne Bitič vesel, da mu je pravo besedo iz ust vzela, in od veselja raztegne usta na smeh, da so se po suhem licu še bolj videle goste gube. »To je, to je, otrok nimam, žene nimam, rodovine nimam, nobenega človeka nimam, sam sem, prav sam! In drugi ljudje so tuji ljudje, nič se od njih ne dobi, niti za denar se ne dobi čista jed, kanijo, varajo, goljufajo, kjer morejo. Vso grdobno mora človek jesti, a niti ne ve, da je grdobno jel. Kdor jé doma, ve vsaj, kako jé, reče lahko, ukaže lahko, kako hoče. Kaj mislite, ali bi...«

Do tu je bil Bitič hitrojezičen, a tu je od srama zardel na svojem starem obrazu kakor štirinajstletna deklica.

In mati Krivka je tudi zardela, ker razumela ga je. Ženiti se hoče! Bog in sveti Anton! Katera ženska se more v te stare gube zaljubiti, v tega odurnega moža, ki ni za ta svet, ki ne govori z ljudmi! To je bila njena prva tiha misel, ali ženske baje ne govoré, kar mislijo. Poleg tega ima tudi vsaka omožena manijo, še druge omožiti in oženiti, naj bode na dobro ali ne. Tudi je tu denar, tega je ves svet lakomen, tudi ženstvo, torej bi bilo kaki ubogi deklici pomagano iz nadlog. Bitič ne bode dolgo živel in njegova vdova bi si nadomestila po njegovi smrti vse, kar ne bi bilo ugodnega ž njim. To je bila njena druga misel in obljubila mu je vso svojo pomoč.

A da bi se pomagati moglo, moral je Bitič več povedati: kako hoče, kakšno, katero? To mu je težko, a bilo je zadnje in tudi to je premagal srečno.

Mesarica pa ni mogla smeha več zadrževati, ko je čula, da je oko starega Bitiča obtičalo na veseli, vrtavi in živi njeni hišni. Da bi Bitič ne bil s tem smehom razžaljen, pohitela je žena opravdati ga s tem, da je rekla: »O, ta deklica je uboga, ako

je pametna, z obema rokama bode prijela po tej lepi priliki.« In to je razkladala še na dolgo in široko ter govorila mnogo tudi zato, da bi se sama iznebila osuplosti in čuda zaradi ne-navadne tajnosti, katero je čula. Končno je obetala še danes z njo govoriti, takoj, kadar pride domov.

Pol ure kasneje je vedela cela Krivova družina in vsa hiša, da bode stari, tihi stotnik hišno za ženo vzel. Dekle so po kuhinjah roke sklepale, vsaka je rekla, da ga ne bi marala, pomagачi in hlapci so delali kosmate opombe, a Bitič, ki, to se ve, o vsem tem ni ničesar slišal, slonel je na oknu, staro srce mu je mladostno utripalo in iskreče male oči so prežale ob hišah po ulici, kdaj bode deklica prišla domov. Kakor da bi ga kača pičila, odmakne se od okna, ko jo priti zagleda.

Razburjen koraka po sobi gor in dol. Sluti, da ji bode gospodinja zdaj v tem trenutju razložila njegovo željo. Njegova usoda se bode torej odločila. Ker je tako nemiren, meni, da je najbolje iti na sprehod. Izid stvari bode lahko jutri čul. Vzame klobuk in palico, sobo zaklene in tiho kakor tat stopa po stopnicah navzdol.

Mimo gospodinjinje sobe gredoč, čuje, da se govori, čuje svoje ime. Kdo na njegovem mestu bi se bil premagal in ne bi bil storil, kakor je on: postal in poslušal. Gospodinja je bila hišni menda baš dopovedala, kaj ji Bitič ponuja, in jo prepričala, da ni šala, temveč gola in prava resnica. Pa kaj odgovarja prevzetno neumno dekle? Smeje se z grohotom!

»In ko bi imel celo dolino polno zlata, ne bi vzela takega bedastega, starega krampa.«

»Krampa, krampa!« Bitiču se vrtoglati. Palica ni dovolj za slombe, z roko se opre ob zid. »Bedast, star kramp! In to pravi ona, ta opica, ta...«

Bitič tava ob zidu do praga, čez prag na ulico, po ulici dalje kakor pijan. In one grde besede mrmra vedno predse.

Ničesar ni terjal Bitič od veselosti tega sveta, samo poštene pečenke si je želel in dobre postrežbe! In za to bi bil dal, kar je imel, storil, kar storiti more človek, kakor je bil on. A kaj je za to dobil? Ljudje, katerim je dobro hotel, zasramujejo ga.

Ubogi mož! Danes je videl, da je pravzaprav nepotreben na tej zemlji.

Star, bedast kramp!

V

Eno čez polnoči je ura odbila, po ulicah je bilo temno, tudi medla svečava svetilnic ni dosti svetila, kajti naredilo se je bilo z mrakom za dež in lilo je curkoma z neba.

Pri vratih velike hiše je pod podstreškom stal zaspan policaj. V tem dežju sluga zakona in javnega reda pač ni imel dosti posla, tudi je bilo ugodneje pod streho čakati nego po ulicah zasledovati, je li kaj nevarnega.

Zdajci prideta dva kasna ponočnjaka z brzim korakom mimo njega. Zagledavši ga, obstaneta in mu pripovedujeta hlastno in brzo, da tam gori pri tej in tej hiši leži človek v dežju na tlaku tik poleg stene, ki se ne gane, ki je morda pijan ali ubit. Policaj meni, da ga hočeta za nos zvoditi, tem bolj, ker jima pozna, da od vesele kaplje prihajata. A naposled, ko se mu grozita, da bosta njegovo ime na komisariatu oznanila — zapusti policaj svoje zavetje in korači proti naznanjenemu mestu.

Tam najde res v poltemi človeško truplo ležati. Kliče in suje z nogo — vse zastonj. Zažvižga in kmalu pride na znani klic drug tovariš njegov iz bližnjega stala. Pobereta na tleh ležečega. Bil je mrtev. Pri bližnji svetilnici spoznata — Bitiča.

Preiskovanje drugega dne je pokazalo, da je bila starega »stotnika« kap udarila. Tisti večer je bil odšel v krčmo, enkrat zopet k staremu Zeleniku. Ni jel telečje pečenke, ni govoril z nikomer, a pil je mnogo, toliko kot nikdar. Odšel je kasno iz

krčme, noge ga skoraj niso hotele nositi. Zaradi mnogega nenavajenega pitja, pitja iz obupanja, in zaradi nenavadnih duševnih vtiskov tega dne zadela je moža — smrt ter ga rešila skrbi za pečenko, za ženitev in ga rešila žalostnega čuta, da je — nepotreben na tem svetu.

www.omnibus.se/beseda

ISBN 91-7301-035-9